

Jaarverslag
Boerenlandvogels Zuid-Holland
2024

Diensten & Producten

De werkzaamheden van De Groene Motor en de ondersteuning aan vrijwilligers verdeelt zich binnen vijf hoofdlijnen. Binnen deze indeling vervullen we werkzaamheden en activiteiten voor specifieke thema's.

1. Organisatie en beleid

- Interne bedrijfsvoering
- Ontwikkeling en innovatie
- Vrijwilligers beleidsadvies
- Ondersteuning in de regio
- (Beeld-) verslaglegging

2. Praktische Ondersteuning

- Gereedschapuitleen
- Ladderservice
- Verzekeringen
- ARBO & Veiligheid
- Cursussen en opleiding

3. Zichtbaarheid & Netwerk

- Online Platform ZelfDoen
- Evenementen
- Netwerk vrijwilligers-coördinatoren
- Externe Lobby, Promotie & Advies
- Netwerken & Relatiebeheer (gemeenten en bedrijven)
- Relatie PZH, NLO, stakeholders

4. Concrete Programma's

- Boerenlandvogels
- Natuur, Gezondheid & Omgeving
- Meetnet Agrarisch Cultuurlandschap
- Groen & Erfgoed

5. Financiële Ondersteuning

- Voucherregeling
- Fondsenwerving
- Financieel Advies

1 Collectief De Groene Klaver

- Weidevogelgroep Rijpwetering
- Weidevogelgroep Santvoorde
- Weidevogelgroep Nootdorp-Leidschendam
- Weidevogelgroep Zoeterwoude
- Weidevogelgroep Geestgrond
- Bollenvogelgroep Geestgrond
- Weidevogelgroep Koudekerk

2 Collectief De Hollandse Venen

- Weidevogelgroep Nieuwkoop

3 Collectief Rijn & Gouwe Wiericke

- Weidevogelgroep Reeuwijk
- Weidevogelgroep De Wetering
- Weidevogelgroep Driebruggen

4 Collectief Midden-Delfland

- Weidevogelgroep Midden-Delfland

5 Collectief Krimpenerwaard

- Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard

6 Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

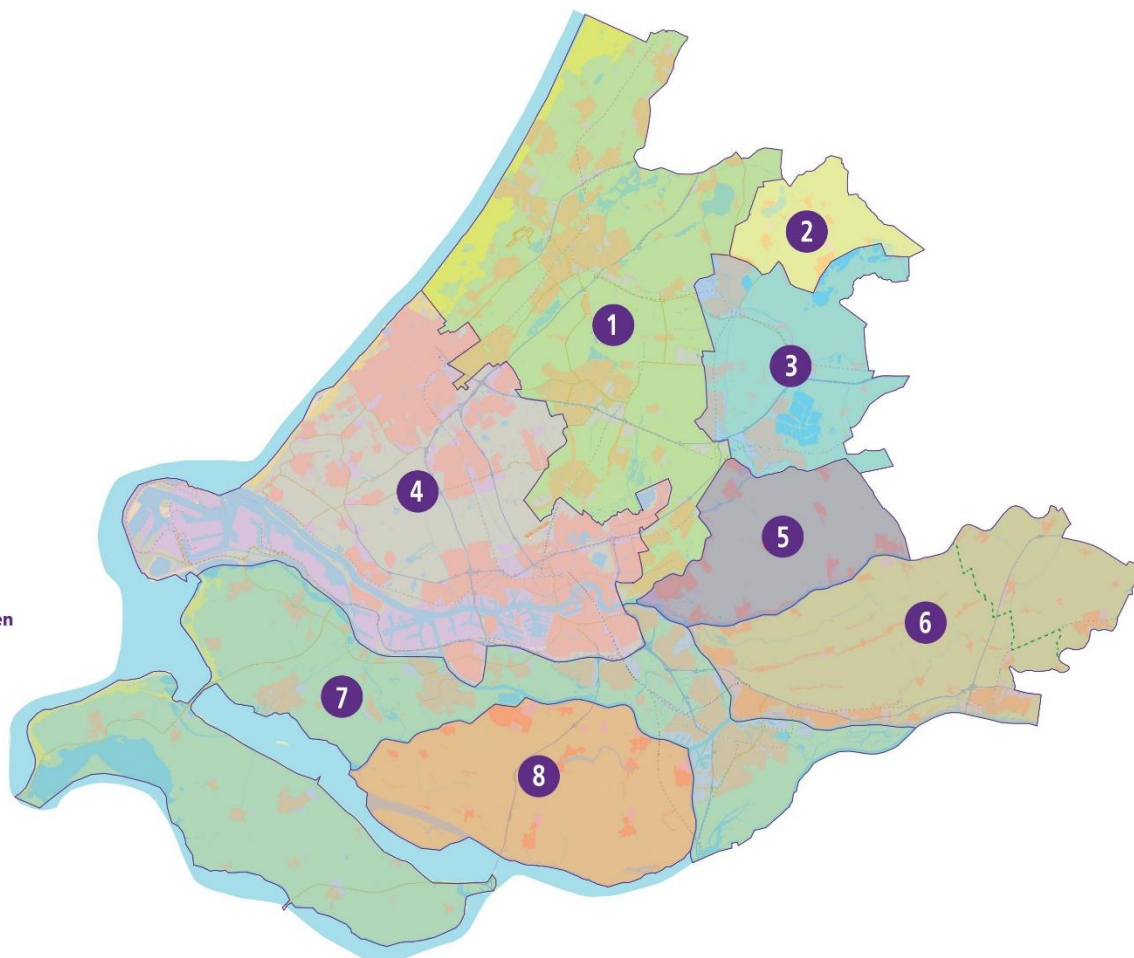
- Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard
- Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden

7 Collectief Zuid-Hollandse Eilanden

- Weidevogelgroep Voorne-Putten
- Weidevogelgroep Goedereede

8 Collectief Hoeksche Waard

- Weidevogelgroep Hoeksche Waard

2024, algemeen - activiteiten:

- Verschillende cursussen gegeven, zoals: Weidewachter Basis, invoeren BLVM, opfriscursus en praktijkochtend/-avond;
- Weidevogelsafari's en excursies;
- Weidevogelstart- en vertrekdag;
- Kennisdag Boerenlandvogels;
- Kennisbibliotheek;
- Kennisdocumenten

Voor de totstandkoming van dit jaarverslag is gebruik gemaakt van de totaalgegevens uit de Boerenlandvogelmonitor voor de provincie Zuid-Holland en van de eigen verslaglegging bij De Groene Motor. In de Boerenlandvogelmonitor registreren en analyseren vrijwilligers, professionals en collectieven hun boerenlandvogelgegevens.

Voorjaar 2024

Weer:

Het voorjaar gaat de boeken in als recordwarm, zeer nat en somber.

De maand maart was recordwarm, maar wel iets droger dan de maanden die volgden. April was natter en mei zelfs recordnat. In mei viel gemiddeld over Nederland 127 mm neerslag tegen 55 mm normaal. De zon scheen in deze maanden minder dan normaal.

De zomer kenmerkt zich als warm en zonnig met de normale hoeveelheid neerslag. Juni begon wat koeler dan normaal, maar de laatste week werd het weer warmer. Ook juli begon koel, vanaf halverwege de maand werd het zomers.

Door het zeer natte jaar was alles flink nat. Weidewachters kwamen minder in het veld om verstoring te voorkomen, legsels lagen soms in het water of er werd op andere/hogere plekken gebroed (waar soms geen beheer lag). Doordat de percelen zo nat waren kon ook niet vroeg gemaaid worden.

Voorjaar 2024

De eerste eieren van Zuid-Holland:

Op 6 maart werd het eerste kievitseï gemeld. Weidewachter Ad Kraayeveld had hem gevonden op een graslandperceel in Wijngaarden. Dit legsel is vijf dagen eerder gevonden dan vorig jaar.

Op 23 maart heeft André Hornstra het eerste grutto-ei gevonden van Zuid-Holland. Op een graslandperceel in Hoogblokland. Vorig jaar was het eerste gruttolegsel ook op 23 maart gevonden.

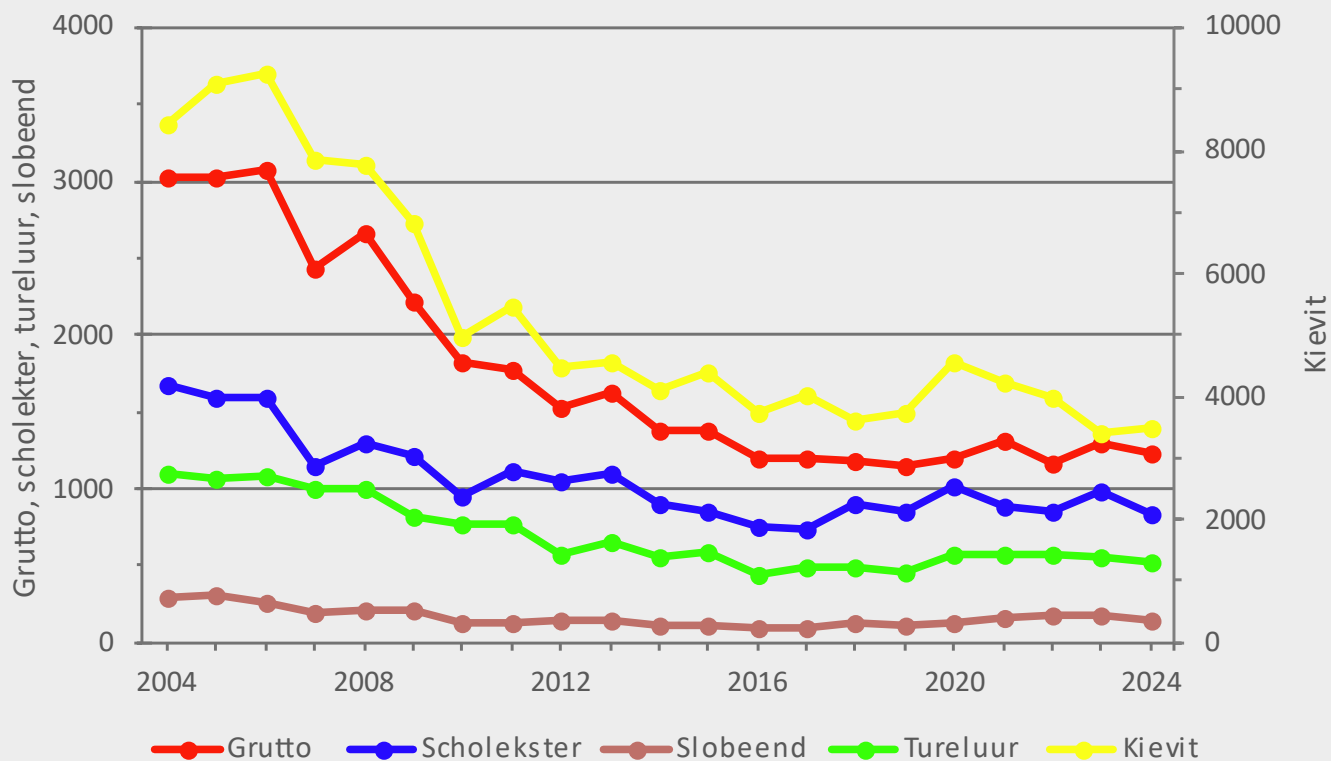

INGEVOERDE LEGSELS PER JAAR

Aantalsontwikkelingen legsels

Vrijwilligers en boeren zoeken en beschermen de legsels van weidevogels op percelen waar de landbouwwerkzaamheden (nog) niet zijn uitgesteld. Dit noemen we actief beschermen. Door de nesten in kaart te brengen weten de boeren waar ze extra voorzichtig te werk moeten gaan. Op de maisakkers worden de Kievitsnesten regelmatig even opzij gelegd zodat de nesten niet sneuvelen tijdens de werkzaamheden. Op de percelen met een beheersovereenkomst, bijvoorbeeld later maaien, hoeven niet alle nesten te worden opgezocht.

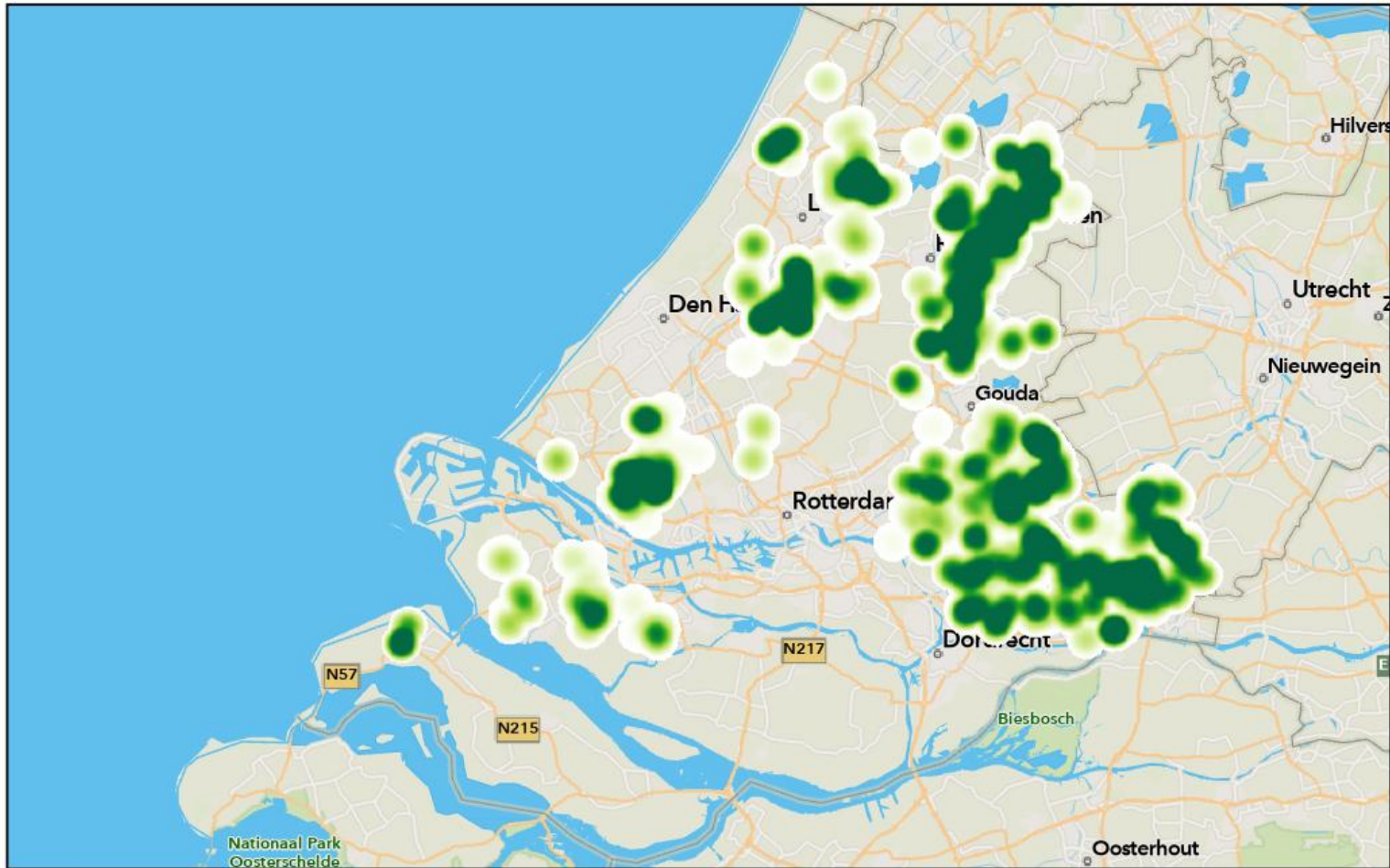
Het voorgaande figuur geeft dus alleen het aantal beschermde legsels weer, geen totaal aantal broedparen. Het aantal ingevoerde legsels van de Kievit is licht toegenomen. De overige soorten van de Big-five zijn licht afgenomen. Vanaf 2016 blijft het aantal ingevoerde beschermde legsels redelijk stabiel.

De legsels worden met GPS locatie ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor. Met de stip op de kaart is het legsel makkelijker terug te vinden voor de boer, loonwerker en collega vrijwilligers. Bovendien geeft het ook visuele overzichten van de weidevogel-interessante gebieden in de provincie zoals op de volgende pagina zichtbaar is.

Ingevoerde legsels 2024

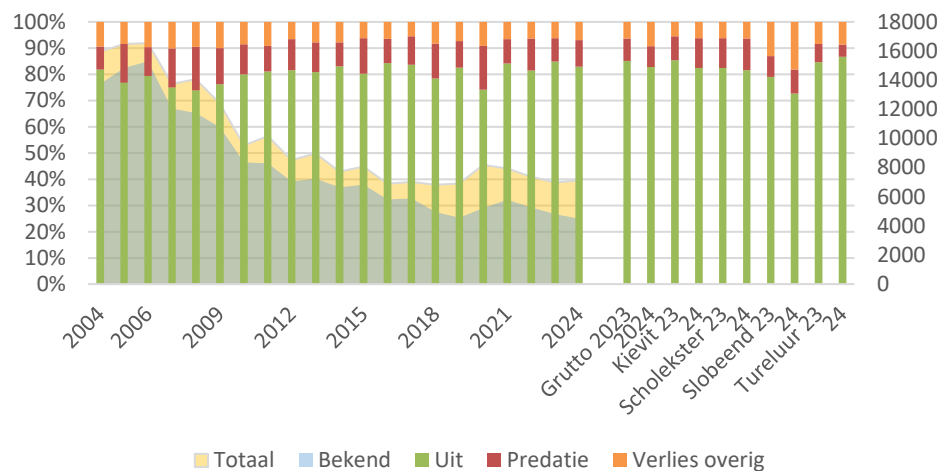
Aantalsontwikkelingen legsels

Van de actief beschermde legsels wordt aan de hand van de nestcontrole ook het uitkomstpercentage bepaald.

In 2024 was het uitkomstpercentage 83%. Gemiddelde predatie is 10,1% en overige verliesoorzaken is 6,9%.

Van een derde deel is het uitkomstresultaat niet bekend. Omdat geen controle heeft plaatsgevonden of de resultaten niet zijn ingevuld.

UITKOMSTPERCENTAGE LEGSELS

Broedplatforms scholekster

Weidevogelgroep de Alblasserwaard maakte in 2024 voor het eerst gebruik van scholekster broedplatforms. Hieronder de aanbevelingen van de proef. Lees het volledige artikel hier: www.zelfdoeninz.nl/boerenlandvogels/nieuws

- Stem de plaatsing van de platforms goed af met de boeren, want sommige platforms zijn helaas omver gemaaid.
- Plaats het platform aan de kopse kant van een perceel, zodat het gespaard blijft voor de sleepslang.
- Indien mogelijk plaats in overleg met de boeren, de platforms in het najaar (dan is het land gemaaid en zijn de sloten bewerkt) of vroeg in februari. Op deze wijze worden zij onderdeel van het gebied waarin de scholekster gaat nestelen en broeden en wordt de kans op succes vergroot.

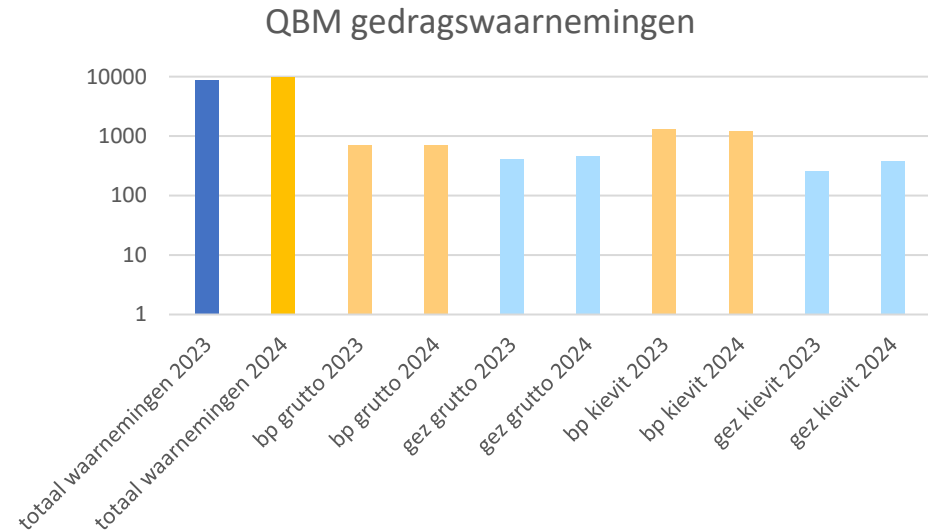

Legsels en gedrag op de kaart

De kaarten met de legsels geven respectievelijk de legsels van 2024 weer voor de grutto, tureluur, Kievit, slobeend en scholekster.

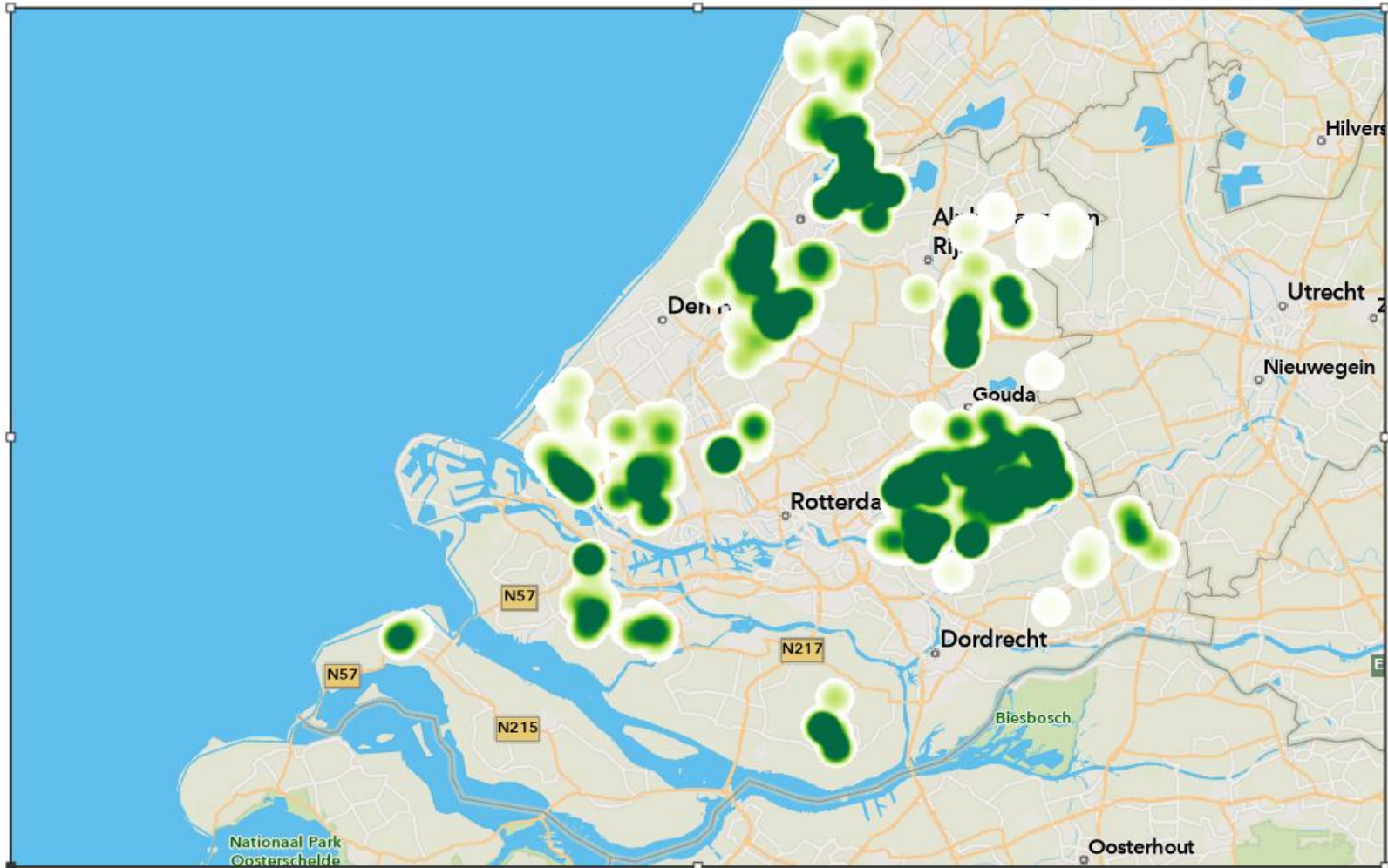
Door de loop van de jaren komt er steeds meer aandacht voor aanvullende gedragswaarnemingen. Aan de hand van het gedrag van de vogels is namelijk ook te zien of de vogels broeden, jongen hebben of gewoon aan het foerageren zijn. Het mooie van de gedragswaarnemingen is bovendien dat daarmee het voorkomen van de vogels op de beheerpercelen kan worden aangetoond zonder verstoring door het zoeken naar nesten. Wanneer de nesten zijn uitgekomen, zijn de vogels met jongen ook langer te volgen en op de kaart weer te geven. De plekken waar en de manier waarop geteld wordt kan van jaar tot jaar verschillen.

Ten opzichte van 2023 is niet altijd dezelfde gebieden geteld als in 2024. Het overzicht geeft in totaal dan ook geen perfecte vergelijking. Naast de beschermde nesten zijn er 465 grutto gezinnen waargenomen met de gedragswaarnemingen.

Ingevoerde waarnemingen 2024

BTS tellingen

In 2024 zijn er in 46 gebieden Bruto Territoriaal Succes-tellingen (BTS-tellingen) uitgevoerd. Bij deze methode zijn er twee telmomenten:

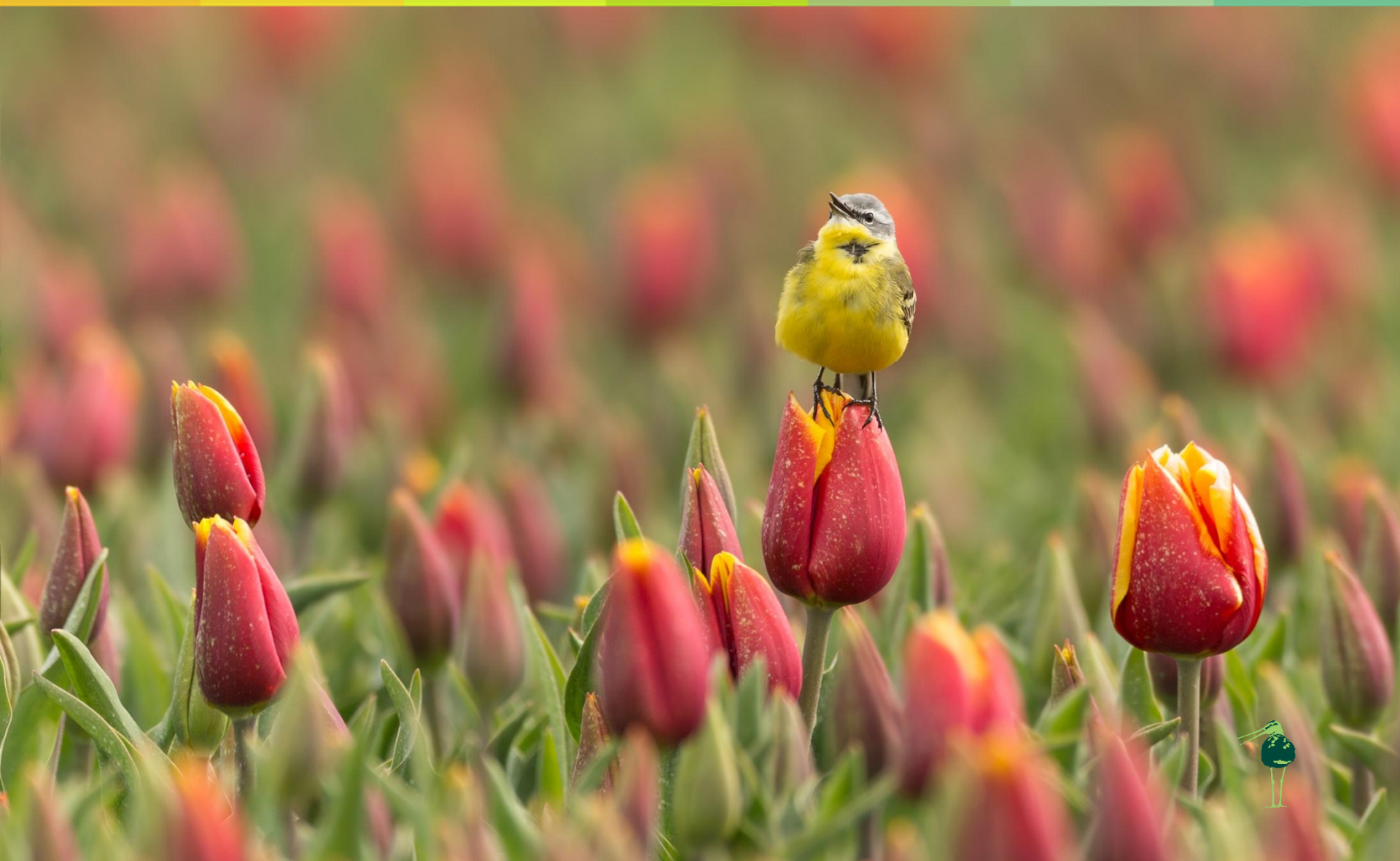
- Ronde 1: voor het aantal broedende grutto's
- Ronde 2: voor het aantal grutto gezinnen in het gebied

Professionele tellers en vrijwilligers scannen de hele polder af en registreren het gedrag van de weidevogels. Aan de hand van het gedrag wordt geanalyseerd hoeveel broedparen en hoeveel gezinnen er in een gebied zitten. Omdat de grutto een mooi afgebakend broedseizoen heeft, is deze soort leidend in deze tellingen.

In 2024 is op deze manier bijna 15.000 ha in kaart gebracht. Ieder jaar worden er verschillende gebieden geteld. Voor de meeste weidevogelgroepen en collectieven is het werkgebied te groot om jaarlijks volledig te tellen. Daarom telt men in delen per jaar.

Met de tellingen zijn 1061 grutto broedparen over een totaal van 46 gebieden waargenomen, 703 gezinnen liepen daarna nog met jongen rond. Na validatie van de gebieden komt het gemiddelde BTS uit op 58%. Bij een BTS tussen de 50-65% kan men er van uitgaan dat de populatie stabiel blijft. Boven de 65% zal de populatie kunnen groeien.

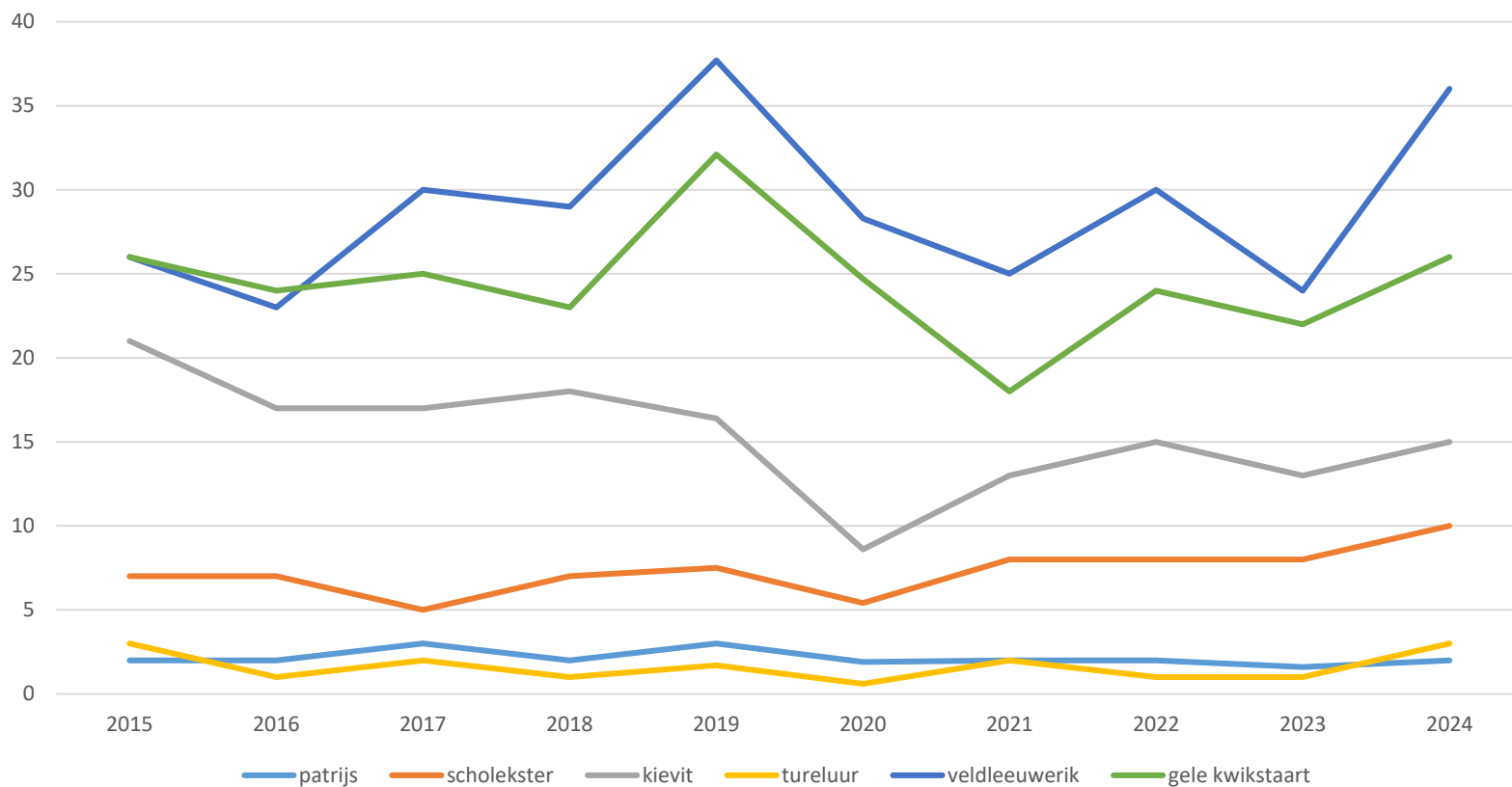

Bollenvogels

Dichtheden (Aantal territoria per 100 hectare)

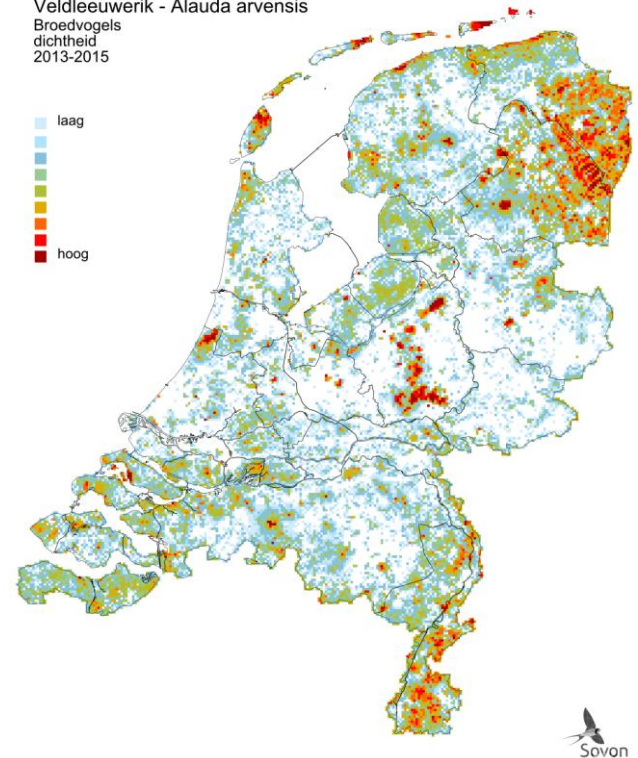
Bollenvogels

De Bollenvogel-werkgroep in de Duin- en Bollenstreek heeft 838 hectare gemonitord dit jaar. Alle zeven hoofdsoorten zijn in 2024 meer geteld dan het jaar ervoor. Vooral de veldleeuwerik en de gele kwikstaart zijn fors meer waargenomen. Op de Sovon kaart met de dichtheid van de veldleeuwerik is ook goed te zien dat de Bollenstreek een hotspot is in vergelijking met de rest van de provincie.

ANLV Geestgrond heeft samen met Living Lab B7 en Nationaal Park Hollandse Duinen een Kennisochtend Biodiversiteit in de Bollenstreek georganiseerd. Daar werd ook onderstaande poster gepresenteerd. Het nieuwsbericht over de ochtend is hier te lezen:

www.livinglab7.nl

Veldleeuwerik - *Alauda arvensis*
Broedvogels
dichtheid
2013-2015

AAN DE SLAG MET BIODIVERSITEIT IN DE BOLLENTEELT

Kleurrijke bollenvelden zijn een iconisch beeld van het Nederlandse landschap. Wie verder kijkt dan bloembollen ziet ook een andere wereld: een leefgebied voor dieren, groot en klein. In Nederland gaat de biodiversiteit al decennialang achteruit. Bollenteelers kunnen dus helpen om de biodiversiteit te verbeteren. En andersom kan biodiversiteit helpen om een gezonde bol te kweken.

Deze plaat is bedoeld als inspiratieposter om met biodiversiteit aan de slag te gaan in de bollenteelt. Sommige maatregelen zijn goed voor het bodemleven, andere bieden voedsel of schuilplek aan vogels of trekken natuurlijke plaagbestrijders aan. Daarnaast verbeteren de meeste maatregelen ook de water- en bodemkwaliteit, zeker in combinatie met spuitvrije zones of geïntegreerde gewasbescherming.

Sommige maatregelen zijn eenvoudig en worden al breed toegepast, met andere wordt geëxperimenteerd. Alle maatregelen bij elkaar, op verschillende percelen en in landschappelijke samenhang, vormen een uitgebreid netwerk. Zo werken we samen aan meer biodiversiteit!

Kruidenrijke akkerrand

Natuurvriendelijke oever

Groenbester als isolatielaag

Heg of haag

Bloemenstrook in perceel

Maatregelen op het erf

- 1 Groen erf**
Bomen, struiken, bloemen bieden voedsel en schuilplek voor dieren. Poelen, half-verharding, groene gevel en groen dak zorgen voor waterberging.
- 2 Verblijfsplaatsen voor dieren**
Vogelhuisjes, vleermuiskasten, insectenhotels of wanden

Maatregelen bij de sloot

- 3 Natuurvriendelijk slootbeheer**
Gefaseerd schonen van de sloot en gefaseerd maaien van de slootkanten behoudt planten en dieren die daar leven.
- 4 Natuurvriendelijke oever**
Leriching van de sloot met fluwe oevers geeft rijke oeverplanting, biedt leefgebied voor dieren en helpt tegen afspoeling nutriënten.

Maatregelen in de perceelrand

- 5 Kruidenrijke akkerrand**
Bloemenmengsels afgestemd op vogels, bestuivers en/of andere insecten bieden voedsel en schuilplek. Houd deze mest- en spuitvrij.
- 6 Heg of haag**
Inbeems en gekaardeerd, biedt voedsel en schuilplek voor dieren en overwinteringsplekken voor natuurlijke plaagbestrijders.

- 7 Bufferstroken**
Het combineren van verplichte bufferstroken met bijvoorbeeld kruidenrijke akkerranden of heggen beperkt emissies en verhoogt biodiversiteit.

Diversiteit aan maatregelen in landschappelijke samenhang resulteert in meer biodiversiteit

Maatregelen in het perceel

- 8 Bloemenstrook in het perceel**
Bloemenmengsels afgestemd op vogels, bestuivers en/of andere insecten biedt voedsel en schuilplek.
- 9 Wintervoedselakker**
Veld met granen en zaaddragende planten biedt voedsel voor vogels in de winter. Houd deze mest- en spuitvrij.
- 10 Overhoek**
Hoek met braak of bij voorkeur ingericht met bloemenmengsel, graslaver of struiken biedt voedsel en schuilplek voor dieren. Houd deze mest- en spuitvrij.

Maatregelen voor de bodem

- 11 Verhogen organische stofgehalte**
Compost, bokashi, vaste mest en groenbesters stimuleren het bodemleven, verbeteren bodemstructuur, waterhoudend vermogen en bodemvruchtbaarheid.
- 12 Gemengde groenbester**
Een mix van verschillende soorten groenbesters biedt meer variatie en verhoogt biodiversiteit.
- 13 Groenbester als isolatielaag**
Groenbester i.p.w. stro draagt bij aan biodiversiteit, verbetert bodemstructuur en bodemvruchtbaarheid.
- 14 Gereduceerde grondbewerking**
De bodem niet-kerend of ondieper bewerken behoudt bodemleven en organische stof in de toplaag.

Raadpleeg onze website voor meer achtergrondinformatie en mogelijkheden voor vergoedingen: www.livinglab7.nl

Deze poster is tot stand gekomen in samenwerking met

Living Lab B7 is gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

Poster beschikbaar onder Creative Commons voorwaarden:

CC BY-NC-ND 4.0

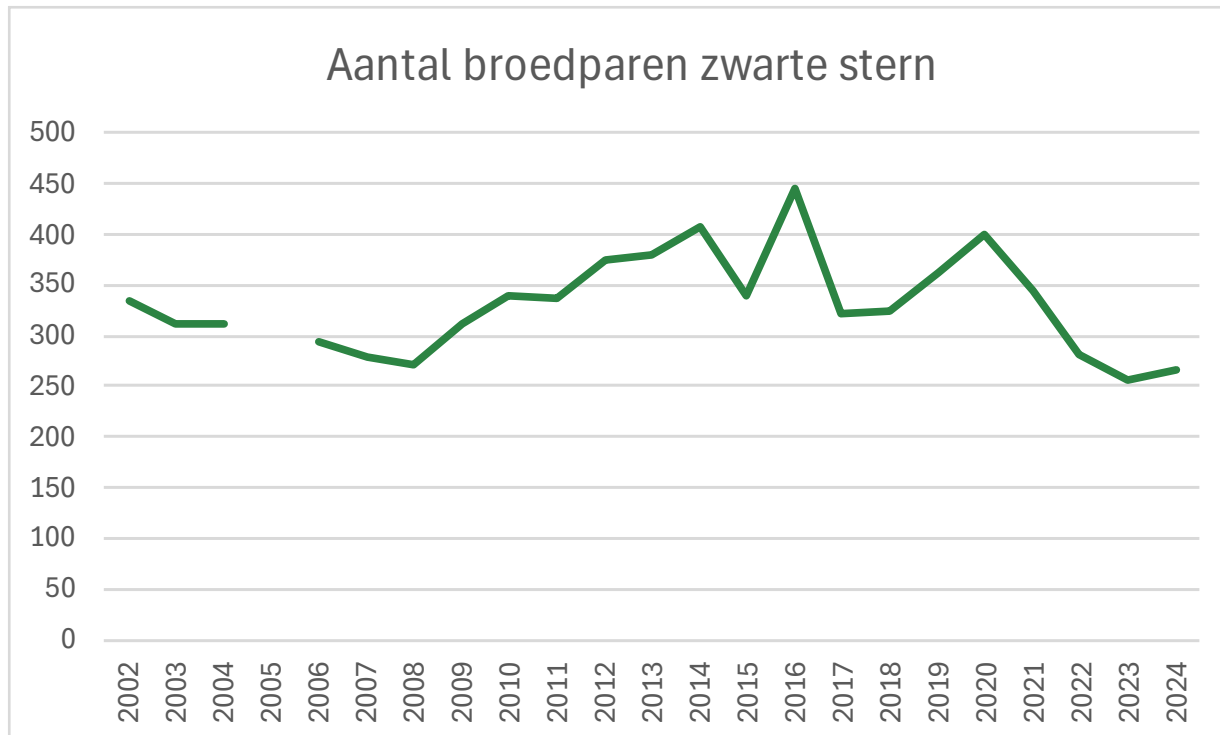
www.nv-bollen.nl

Zwarte Stern in Zuid-Holland

In 2024 lagen er meer dan 600 vlotjes uit voor de zwarte stern. We weten dat 267 paartjes tot broeden zijn gekomen, maar mogelijk nog meer omdat niet alles gemeld is. Het broedsucces was dit jaar op veel plaatsen te laag, extra reden om ons te blijven inzetten voor deze vogel. Weet jij nog geschikt habitat, heb je vlotjes nodig of heb je broedparen in je gebied? Meldt het ons!

Komend seizoen

- **Materiaal verspreiden**
- **Boerenlandvogel-start-dag 1 maart**
- **Cursussen**
- **Weidesafari's**
- **Nieuwsbrieven**
- **Kennisdag Boerenlandvogels**
- **Weidevogelvertrekdag**

Kijk ook vooral op onze site! [Zelfdoeninz.nl](https://www.zelfdoeninz.nl)

- Vrijwilligersvacatures
- Uitgelichte projecten
- Informatie en tips
- Gereedschapuitleen
- Agenda en cursussen

Kennisbieb boerenlandvogels

- <https://www.zelfdoeninz.nl/boerenlandvogels/kennis-op-onderwerp>

Hartelijk dank voor jullie inzet dit jaar!
Op naar een natuurrijk 2025!

Voor vragen, ideeën, opmerkingen etc. mail ons:
boerenlandvogels@degroenemotorzh.nl